

Civilització de Grècia**2014/2015**

Codi: 100411

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500243 Estudis clàssics	OB	3	1
2500243 Estudis de Català i Clàssiques	OT	3	0
2500243 Estudis de Català i Clàssiques	OT	4	0
2501802 Estudis d'Espanyol i Clàssiques	OT	3	0
2501802 Estudis d'Espanyol i Clàssiques	OT	4	0
2501856 Estudis de Francès i de Clàssiques	OT	4	0
2501907 Estudis d'Anglès i de Clàssiques	OT	3	0
2501907 Estudis d'Anglès i de Clàssiques	OT	4	0

Professor de contacte

Nom: Privado Rodríguez Sadurní

Utilització de llengües

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Correu electrònic: Privado.Rodriguez@uab.cat

Prerequisits

Sense ser absolutament imprescindible, es recomana:

1.-repassar els coneixements corresponents en les assignatures del batxillerat

2.-tenir ben presents els coneixements associats en les assignatures del grau, sempre que s'hagin impartit prèviament, sobretot les de la mateixa matèria Civilització i pensament, entre elles: Instruments per als Estudis Clàssics, Pensament grec, Pensament romà, Arqueologia Clàssica, Literatura grega arcaica i clàssica, Literatura grega clàssica i hel·lenística i Civilització de Roma.

3.-Llegir amb fluïdesa les llengües estrangeres pròpies de la filologia clàssica: anglès, francès, italià, etc...

4.-Iniciar-se intensament en la lectura de l'alemany

Objectius**I.-Trets específics de l'assignatura:**

1.-L'assignatura Civilització de Grècia té un valor de 6 crèdits ECTS.

2.-Es cursa durant el primer quadrimestre del tercer curs

3.-Pertany al nucli de la formació del grau d'Estudis Clàssics, és obligatòria per al grau i té un caràcter d'introducció bàsica

4.-Està inclosa dins de la matèria Civilització i pensament, juntament amb altres quatre assignatures: Civilització de Roma, Pensament grec, Pensament romà i Arqueologia Clàssica. En comparteix, per tant, els trets generals.

En concret, en aquesta assignatura caldrà comentar textos, pel cap baix, de Tucídides i Herodot i inscripcions de caràcter polític i jurídic. A més, caldrà que l'estudiant llegeixi un manual d'Història de Grècia, d'entre els esmentats a la bibliografia

II.-Trets generals de la matèria

1.-Copsar les innovacions intel·lectuals del món grecoromà

2.-Adonar-se de les seves relacions amb les cultures veïnes. En el cas de la nostra assignatura es posarà especial èmfasi amb la relació amb Egipte. A més, ja no com a relacions històriques, sinó com a diferències i semblances conceptuals generals, es compararà la civilització grega amb les grans civilitzacions orientals (Índia i Xina)

3.-Posar de manifest les aportacions gregues al pensament occidental (especialment en institucions polítiques i jurídiques)

4.-Emprar les fonts originals (ni que sigui en traducció) per a documentar els aspectes polítics i institucionals.

III.-Objectius formatius de l'assignatura:

1.-Adquirir una visió sintètica, però, alhora, precisa de la història de Grècia

2.-Conèixer alguns aspectes de la civilització grega en la seva vinculació amb el procés històric: religió, educació, economia, vida quotidiana, etc...

3.-Aconseguir la capacitat autònoma per a comentar textos des de tots els seus punts de vista

4.-Atènyer un cert grau d'experiència per a fer anàlisis crítiques fonamentades dels punts de vista dels historíografs antics i moderns, de les fonts en general i del propi professor

5.-Posar en relació mite i història i extreure'n conclusions

Competències

- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Identificar i valorar les principals fites històriques, sociopolítiques, científiques, literàries i culturals del món grecoromà.
- Obtenir informació, a partir de l'estudi de les fonts escrites gregues i llatines, que permetin un accés a diferents aspectes dels realia (realitat sociocultural del món antic).
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Sintetitzar el debat actual sobre el lloc de la tradició clàssica a Occident.

Resultats d'aprenentatge

1. Buscar, seleccionar i gestionar informació de manera autònoma, tant en fonts estructurades (bases de dades, bibliografies, revistes especialitzades) com en informació distribuïda a la xarxa.
2. Demostrar capacitat d'anàlisi crítica respecte a les fonts antigues, els historiadors antics i moderns i les actituds del mateix professor.
3. Demostrar habilitat comunicativa en la transmissió d'uns coneixements especialitzats.
4. Demostrar habilitat en l'ús de la bibliografia principal de referència en l'àmbit de la civilització i el pensament antic.
5. Descriure amb precisió un aspecte monogràfic rellevant del món antic.
6. Examinar un aspecte monogràfic d'un passatge literari i connectar-lo amb els realia.
7. Expressar de manera efectiva, oralment i per escrit, el raonament crític entorn del pensament o el món clàssics.
8. Expressar-se de manera clara, cohesionada i coherent, oralment o per escrit.
9. Identificar i valorar els grans assoliments històrics i culturals del món clàssic.
10. Interpretar les fonts materials i documentals
11. Interpretar textos històrics en relació amb els contextos arqueològics.
12. Reconèixer i posar en pràctica les habilitats per treballar en equip següents: compromís amb l'equip, hàbit de col·laboració, capacitat per incorporar-se a la resolució de problemes
13. Valorar la recepció del pensament i de la història del món clàssic a Occident.

Continguts

I.-Geografia de l'Hèl.lade

1.Concepte d'Hèl.lade i de hel.lens. Història i límits del concepte

1.1.Geografia física general

1.1.1.Trets generals característics. Caràcter excepcional de la geografia grega

1.1.2..La climatologia. Els vents. La hidrografia: rius i fonts. Les muntanyes.

1.1.3.Geografia i economia. Els productes de la terra i el mar

1.1.4.Repercussions de la geografia en la configuració de la societat i la història gregues

1.1.5.Mite i geografia. La concepció del món segons els antics

Geografia grega, mediterrània i mundial en el mite de Faetont d'Ovidi

2.Geografia física, política i mitogràfica d'àmbits concrets

2.1.El continent europe hel.lènic i parahel.lènic

2.2.Els sistemes insulars

2.3.La Magna Grècia i Sicília. Geografia d'una colonització

II.-La cultura micènica

1.Marc geogràfic

2.L'escriptura. El sil·labari lineal B.

3.Història del món micènic

4.Institucions polítiques i classes socials micèniques

5.La religió micènica: divinitats, temples, ofrenes, sacerdoci, cerimònies

6.El final del món micènic: causes, factors interns i externs

7.Troia

III.-L'alt arcaisme (1.150-950)

- 1.Concepte d' "alt arcaisme" i "arcaisme mig" versus "Segles Obscurs"
- 2.Evolució dels dialectes grecs durant el segon mil.lenni i el seu pas al primer. Teories i repercussions històriques
- 3.Els mites sobre les primeres monarquies i els canvis poblacionals en el pas entre mil.lennis. Els Heraclides.
- 4.L'escut d'Aquil·les. Interpretació estructural, simbòlica i històrica
- 5.Societat, economia, comerç en els textos homèrics
- 6.Organització política de la societat homèrica en els seus textos. Concepte de "basileíai"
- 6.Religió i ètica homèrica en els seus textos

IV.-L'arcaisme mig (950-750)

- 1.Concepte de "pólis". Elements definitoris. Processos i causes de les seves formacions
- 2 Primeres institucions de les "pólis". Les "basileíai" durant el període
- 3.Valoració i situació de l'obra d'Hesíode
- 4Trets de la societat hesiòdica a través dels seus textos

V.-L'arcaisme ple o tardà (750-500). Part general

- 1.-Les transformacions socials
- 2.-La colonització grega tardoarcaica, un exemple: la Magna Grècia i Sicília
- 3.-Les crisis socials. Les "stáseis". Les seves causes.
- 4.-Els intents successius de solucions a les crisis. Quadre general de sistemes polítics als segles VII i VI:

Magistratures; lluites interaristocràtiques; constitucions; legislacions en general; "aisimnétai"; "diallaktaí";
protodemocràcies

- 5.-Les primeres legislacions. "Nomothétai" i "thesmothétai". Personalitat i dites dels primers legisladors. Les lleis
de Gortina

6.-Les tiranies

- 6.1.Origen del terme
- 6.2.Accés al poder i legitimitat
- 6.3.La tirania arreu de Grècia. Principals tiranies
- 6.4.Política econòmica i social
- 6.4.Política religiosa. La política religiosa multidimensional de Pisístrat
- 6.5.La construcció de l'hegemonia tirànica a Sicília. Geografia relativa
- 6.6.Caiguda parcial i avaluació de la tirania

VI.-L'Esparta arcaica I

- 1.-Marc geogràfic
- 2.-Origen de l'Estat espartà

- 3.-Licurg com a personatge mitohistòric. Les "Retres" o constituciones espartanes
 - 4.-Història política i militar de l'Esparta arcaica: guerres mesènies, conflictes amb Argos i Tegea. Lliga del Peloponès
-

VII.-L'Esparta arcaica II

- 1.-Classes socials: espartiates, periecs i hilotes. Altres grups socials intermedis
- 2.-L'educació espartana
- 3.-La dona espartana
- 4.-La religió espartana
- 5.-El mite historiogràfic d'Esparta a través de la cultura occidental

VIII.-L'Àtica arcaica I (presolònica)

- 1.-Marc geogràfic i repercussions polítiques
- 2.-Mite i història en l'origen d'Atenes
- 3.-El règim aristocràtic. Magistratures. Classes socials
- 4.-L'"stásis" presolònica i els seus intents de solució: Cíclon i Dracó

IX.-L'Àtica arcaica II. Soló

- 1.-El personatge i la ideologia de Soló. El "diallaktes"
- 2.-La reforma social
- 3.-La reforma econòmica
- 4.-La reforma constitucional
- 5.-Valoració de la política de Soló. Situació postsolònica

X.-L'Àtica arcaica III. Les tiranies de Pisístrat

- 1.-El personatge de Pisístrat
- 2.-Etapas de les tiranies i exilis de Pisístrat i les seves relacions polítiques
- 3.-Les actuacions a l'interior de Pisístrat: política, societat, economia, religió
- 4.-La política exterior de Pisístrat
- 5.-Valoració de la política de Pisístrat

XI.-Els Pisistràtides. Clístenes i la fundació de la isonomia

- 1.-Política i valoració dels Pisistràtides
- 2.-El tiranocidi d'Harmodi i Aristògiton. El període de transició a la isonomia. Influències d'altres ciutats
- 3.-La reforma territorial i administrativa de Clístenes
- 4.-La reforma institucional de Clístenes
- 5.-L'ostracisme
- 6.-Valoració de la política de Clístenes. Per què va vèncer la "democràcia"? "Democràcia" i "isonomia". Les al-

tres "democràcies", "parademocràcies" o "protodemocràcies" a la Grècia arcaica. La democràcia com a procés en construcció.

XII.-El món dels perses. Les Guerres Mèdiques

- 1.-Trets generals del món persa. El món persa com a món civilitzat
- 2.-Situació prèvia a la insurrecció jònica. La revolta jònica. Causes reals
- 3.-La posició de les diferents ciutats gregues abans de les Mèdiques i en el període d'entreguerra. Filomedisme
- 3.-Primera Guerra Mèdica. Inicis. Marató. Fets políticomilitars bàsics. Significació política i mitificació
- 4.-Segona Guerra Mèdica. Trets diferencials amb la Primera.

Termòpiles, Atenes, Salamina, Platea, Mícale. Fets políticomilitars bàsics. Significació política i mitificació

- 5.-Conseqüències polítiques, econòmiques i culturals

XIII.-La Pentecontècia

- 1.-La formació de la Liga de Delos. Organització i evolució. Constitució de l' "arkhé" atenesa
- 2.-La Pentecontàcia com a període de "pau", però també de conflicte internacional. Relacions d'Atenes i les seves tendències amb Esparta; Corint i Mègara; i Pèrsia. Primera Guerra del Peloponnès
- 3.-Història políticomilitar de la Pentecontècia per subperíodes
- 4.-Democràcia "radical" i democràcia "conservadora"
- 5.-La reforma d'Efialtes
- 6.-Pèricles. Hegemonia política i les seves causes. Funcionament de la democràcia "radical"
- 7.-La situació política a Atenes prèvia a l'esclat de la Guerra del Peloponnès

XIV.-Economia a la Grècia clàssica i postclàssica (V i IV)

- 1.-La terra, criteri econòmic i social. El dret de propietat. Forces de treball.
 - 2.-L'artesanat. Trets generals. Oficis. Taller i producció
- Manufactura: ceràmica, textil, mineria, metalurgia
- 3.-El comerç. Trets generals. Iniciativa privada. Comerç terrestre i marítim. Abastament del gra. Importacions/Exportacions
 - 4.-Economia d'Estat: pressupost; Tresor; despeses; impostos directes i indirectes. Les "leitourgíai"

XV.-La Guerra del Peloponnès

- 1.-Pretextos.Causes reals.
- 2.-Els fets preliminars: Corcira i Corint; Potidea; decrets antimegaresos
- 3.-La Guerra del Peloponnès, en el seu origen, més com a enfrontament entre els imperis comercials atenès i corinti que com a conflicte entre Atenes i Esparta
- 4.-La primera fase o Guerra Arquidàmica: fets militars i la seva significació política interna i externa. Platea; Lesbos; Corcira; Pilo i Esfacteria; Amfípoli.
- 5.-Pau de Nícias. Motius.El cas de Melos
- 6.-La segona part de la Guerra
- 6.1.Expedició a Sicília.

1.Situació política prèvia a Atenes. Esdeveniments políticomilitars de la batalla

6.2.La guerra decèlica

1.Defecció de les ciutats jònies

2.Crisi política i oligarquia a Atenes el 411. El paper de Tucídides?

3.Darrers esdeveniments. Egospòtamos. Rendició d'Atenes

4.Consideració global del paper d'Alcibiades

7.-El Govern dels Trenta Tirans

XVI.-L'Edat postclàssica. El segle IV

(Es desenvoluparà només en funció de la disponibilitat de temps per als altres temes)

XVII.-Alexandre el Gran. L'helenisme

(Es desenvoluparà només en funció de la disponibilitat de temps per als altres temes)

Metodologia

1.-Classes magistrals del professor. Aquí, però, es pretén ultrapassar el concepte tradicional de classe magistral estricta. Els estudiants hauran de llegir la lliçó, prèviament, en un manual. A partir d'aquí, les seves preguntes i aportacions seran fonamentals, comptant dins del 10% de l'avaluació de la participació a classe.

Durada: dues hores (partides) sobre les tres de sessió

2.-Comentaris de textos historiogràfics, amb selecció prèvia, sobretot de Heròdot, Tucídides i fonts epigràfiques

Preparació de l'estructura i la metodologia per part del professor.

Durada: una hora (partida) sobre les tres de sessió

3.-Tècniques per a la bona redacció d'un comentari historiogràfic i d'un tema teòric

4.-Preparació per part dels estudiants de temes teòrics del temari normal. Metodologia explicada pel professor

5.-Treball escrit sobre un tema problemàtic o del tipus "status quaestionis", del centenar llarg que es donaran a triar.

Tutories personals respectives. Deu fulls d'extensió

6.-Lectura sencera d'un manual per estudiant, però diferent entre ells

7.-Presentació dels manuals i els llibres bàsics de cada tema, amb les seves característiques

8.-Ús habitual de recursos de la xarxa: mapes, vídeos, textos

9.-Plantejament de "quaestiones" per a reflexionar. Discussió de problemes

10.-Resolució de dubtes a classe o en hores de visita

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes magistrals i la seva preparació	30	1,2	2, 3, 4, 7, 8, 12, 13
Preparació dels comentaris	20	0,8	2, 3, 6, 8, 10, 11
Tipus: Supervisades			
Preparació de l'exposició oral	25	1	1, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 13
Preparació del treball escrit	30	1,2	1, 2, 4, 5, 8, 10
Tipus: Autònomes			
Preparació d'exàmens	40	1,6	3, 5, 8, 9

Avaluació

(Indicar el tipus d'evidències d'aprenentatge que l'estudiant haurà de lliurar, el seu pes en la qualificació final, els criteris d'avaluació, la definició de "no presentat", el procediment de revisió de les proves, el tractament d'eventuals casos particulars, etc.)

- 1.-Examen específic de geografia (10%)
- 2.-Examen sobre primera part del temari (20%)
- 3.-Examen sobre segona part del temari (20%)
- 4.-Exposició oral sobre un tema (o part de tema) del temari normal, amb plantejament crític. Durada entre 20 i 30 minuts (25%)
- 5.-Treball escrit sobre un tema del llistat de "quaestiones", que es proporcionarà. Extensió: 10 fulls (15%)
- 6.-Participació en activitats, exercicis, comentaris i intervencions a classe (10%)
- 6.1.Cada estudiant haurà de tenir un mínim de cinc intervencions en la part teòrica de la classe, puntuades sobre 0.1 cadascuna, més l'impacte en l'arrodoniment de la mitjana
- 6.2.També haurà de tenir un mínim de cinc intervencions en el comentari de textos, igualment puntuades sobre 0.1, més arrodoniment de la mitjana

NOTES MOLT IMPORTANTANTS

- 1.Els temes que no es puguin fer a classe, que hauran de ser una clara minoria, entraran igualment als exàmens i hauran de ser preparats pels estudiants, de manera esquemàtica i seguint les indicacions del professor
- 2.-A la reavaluació s'ha d'anar amb qualsevol part que tingui nota inferior a 3. S'hi pot anar amb totes les que calguin

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Examen de geografia	10%	1	0,04	1, 4, 10
Examen de temes teòrics	40	3	0,12	2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 13
Exposició oral	25%	0,5	0,02	1, 2, 3, 4, 7
Participació en els comentaris	5%	0,25	0,01	2, 3, 6, 8, 10, 11, 12
Participació en la classe teòrica	5%	0,25	0,01	2, 3, 8, 9, 12, 13
Treball escrit	15%	0	0	1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13

Bibliografia

I.-MANUALS PRINCIPALS (PER ORDRE D'UTILITAT)

FERNÁNDEZ URBIEL, P.: Historia Antigua Universal II. El mundo griego. UNED. Madrid 2007

HIDALGO DE LA VEGA, Ma.J.; ROLDÁN HERVAS, J.M. i SAYAS ABENGOCHEA, J.J.:

Historia de la Grecia antigua. Ediciones de la Universidad de Salamanca. 1988 (r.2005)

GÓMEZ ESPELOSÍN, F.J.: Historia de Grecia antigua. Akal Textos. Madrid 2001

II.-ALTRES MANUALS (PER ORDRE D'UTILITAT)

BLÁZQUEZ, J.Ma.; LÓPEZ MELERO, R. i SAYAS ABENGOCHEA, J.J.: Historia de la Grecia antigua. Ed. Cátedra. Madrid 1989

MUSTI, D.: Storia graeca. Ed.Laterza. Roma-Bari 1989

AADD: The Cambridge Ancient History vols. III.1 a VII.1

BIANCHI BANDINELLI, R.(ed.): Storia e civiltà dei Greci. Ed.Bompiani. (10 vols.) fins al 2004

STRUVE, V.V.: Historia de la antigua Grecia. Akal Textos. Madrid 1979 3a.

BENGTON, H.: Historia de Grecia. Ed.Gredos. Madrid 1986

III.-OBRES GENERALS

BUCKLEY, T.: Aspects of greek History. Ed.Routledge. Londres 2010

WHITLEY, J.: The archaeology of Ancient Greece. CUP 2001

IV-SELECCIONS DE TEXTOS

DOMÍNGUEZ MONEDERO, A.; GASCÓ DE LA CALLE, F.; GÓMEZ ESPELOSÍN, F.J. i

PLÁCIDO SUÁREZ, D.: Historia del mundo clásico a través de sus textos. Vol.I Grecia.

Col. Manuales Historia y Geografía. Alianza Ed. Madrid 1999

MANGAS, J.: Textos para la historia antigua de Grecia. Col. Historia Menor. Ed. Cátedra. Madrid 2000

Selecció realitzada pel professor Agustí Alemany. No editat

IV.-INSTRUMENTS GENERALS

BERENGUER, J.A.; LUJÁN, J.; RODRÍGUEZ ADRADOS, F.; RODRÍGUEZ SOMOLINOS, J.:

Veinte años de filología griega (1984-2004). Manuales y anejos de "Emerita" XLIX. CSIC

Madrid 2008 (en especial el capítol 25 de "Historia" per Domingo Plácido pps.681 i ss.)

SCHAPS, D.M.: Handbook of Classical Research, Ed.Routledge. Oxon 2011

V.-FILOSOFIA DE LA HISTORIA

RODRÍGUEZ ADRADOS, F.: El reloj de la historia. Homo sapiens, Grecia Antigua y Mundo

Actual. Ed.Ariel. Barcelona 2010 2a.

TOYNBEE, A.J.: A Study of history (12vols.)

VI.-GEOGRAFIA

www.ancientabouthistory. Col.leccions Perry-Castañeda

KONSTAM, A.: Historical Atlas of Ancient Greece. Mercury Books. Londres 2003.

OLALLA, P.: Atlas mitológico de Grecia. Road Editions. Atenes 2001

TALBERT, R.J.A.: Atlas of Classical History. Ed. Routledge. Londres 1985, 2008 (r.)

Westermann Grösser Atlas zur Weltgeschichte. Georg Westermann Verlag. 1957 1a., 1997

VII.-EL MÓN DEL SEGON MIL.LENNI A.C.

DICKINSON, O.: La edad del Bronce egea. CUP 1994. Ed.Akal. Madrid 2000

CHADWICK, J.: The decipherment of Linear B. CUP Cambridge 1958 1a.

CHADWICK, J.: El mundo micénico. Alianza Ed. Madrid 1977

SHELMERDINE, C.(ed.): The Cambridge Companion to Greek Aegean Bronze CUP 2008

VIII.-EI MÓN HOMÈRIC

FINLEY, M.I.: El mundo de Odiseo. FCE 1955 1a. Madrid 1995

KIRK, G.S (gral.ed.): The Iliad. A commentary En general, i en especial vol. V (ed.Edwards)

IX.-LA GRÈCIA DE LES PÓLEIS (SOBRETOT ARCAÏQUES)

FUSTEL DE COULANGES: La cité antique. 1864

KOLB, F.: La ciudad en la Antigüedad. Col. Manuales. Ed. Gredos. Madrid 1992

LONIS, R.: La cité dans le monde grec. Armand Colin. Paris 2010

MOSSÉ, C.: La tyrannie dans la Grèce antique. PUF. Paris 1969

OLIVEIRA, C. de: La cité tyrannique. Histoire politique de la Grèce ancienne. Presses Universitaires de Rennes. 2007

X.-EL PROBLEMA DE L'ESCRITURA I LA POLÍTICA

MISSIOU, A.: Literacy and democracy in Fifth-Century Athens. CUP 2011

SIGNES, J.: Escritura y literatura en la Grecia arcaica. Akal Ediciones. Madrid 2004

XI.-L'ESPARTA ARCAICA I GENERAL

CARTLEDGE, P.: Sparta and Lakonia, A regional history (1300 to 362 AC) Ed. Routledge. Oxon 2002 2a.

CARTLEDGE, P.: Termópilas. La batalla que cambió el mundo. Col. Grandes Batallas Ed. Ariel. Barcelona 2007

FORNÍS, C.: Esparta. Historia, sociedad y cultura de un mito historiográfico. Col.Arqueología Ed.Crítica. Barcelona 2002

AAVV: Biblioteca Osprey. Grecia y Roma. Osprey Publishing-RBA. Barcelona 2009

LÉVY, E.: Sparte. Histoire politique et sociale jusqu'à la conquête romaine. Éd. Du Seuil Paris 2002

MALYE, J.(col.): La véritable histoire des héros spartiates. Ed. Les Belles Lettres. Paris 2010

MALKIN, I.: La Méditerranée spartiate. Mythe et territoire. Ed. Les Belles Lettres.Paris 1999

OLIVA, P.: Esparta y sus problemas sociales. Serie: historia antigua, Ed.Akal Universitaria Madrid 1983

Videografía:

"Grandes batallas de la historia en DVD. Maratón. Las Termópilas". The history channel. Ed. Planeta Agostini

XII.-LA GUERRA A LA GRÈCIA ANTIGA

BIBLIOTECA OSPREY. Grecia y Roma. Osprey Publishing-RBA. Madrid 2008

BILLOWS, R.A.: Maratón. El origen de la leyenda. Ed. Ariel. Barcelona 2011

DAVIS HANSON, V.: The western way of war. Infantry battle in classical Greece. University of California Press 2009 2a.

DEBIDOUR,M.: Les grecs et la guerre. De la guerre rituelle à la guerre totale. Éditions du Rocher 2002

VERNANT, J-P (ed.): Problèmes de la guerre en Grèce ancienne. EHESS, 1968 1a, 1999

XIII.-LA MAGNA GRÈCIA

MUSTI,D.: Magna Grecia. Il quadro storico. Ed.Laterza. Roma-Bari 2005

XIV.-L'ATENES CLÀSSICA

a)general

BOWRA, C.M.: La Atenas de Pericles. Alianza Ed. Madrid 1979

DOMINGO, P.: La sociedad ateniense. Col. Arqueología Ed.Crítica. Barcelona 1977

LORAU, N.: La ciudad dividida. El olvido en la memoria de Atenas. Katz Editores. Buenos Aires 2008

b) biografies:

DE ROMILLY, J.: Alcibiades. Seix-Barral. Barcelona 1996

TRACY, S.: Pericles. A source book and reader. University of California Press 2009

WARNER, R.: Pericles el ateniense. Ed. Edhasa. 1963 1a. Barcelona 2011

XV.-LA QÜESTIÓ DE LA DEMOCRÀCIA. LA TRADICIÓ DE LA DEMOCRÀCIA

BRUN, P.: Impérialisme et démocratie à Athènes. Inscriptions de l'époque classique. Armand Colin. Paris 2005

BURASELIS, K.; GEORGAKALARAKOS, M. i LAGOGIANI: Athenian democracy speaking. Epigraphic Museum, Hellenic Ministry of Culture. Atenes 2009

FINLEY, M.: Vieja y nueva democracia. Ed. Ariel. Barcelona 1979

FORREST, W.G.: Los orígenes de la democracia griega. Akal Universitaria. Madrid 1977

LORAU, N.: L'invention d'Athènes. Ed. Payot & Rivages. Paris 1993

MUSTI, D.: Demokratía. Orígenes de una idea. Alianza Ed. Madrid 2000

OBER, J.; RAAFLAUR, K.A. i WALLACE, R.W. Origines of the democracy in Ancient Greece. University of California Press 2007

RAAFLAUR, K.: The discovery of freedom in Ancient Greece. University of Chicago Press Chicago 2004

RHODES, P.J.: Athenian Democracy. OUP. Oxon 2000

RODRÍGUEZ, F.: La Democracia ateniense. Alianza Universidad. Madrid 1980

RODRÍGUEZ, F.: Democracia y literatura en la Atenas clásica. Alianza Universidad. Madrid 1997

SINCLAIR, R.K.: Democracia y participación en Atenas. Alianza Ed. Madrid 1999

VIDAL-NAQUET, P.: La démocratie grecque vue d'ailleurs. Champs/Flammarion. 1990

VIDAL-NAQUET, P.: Les grecs. Les histoires. La démocratie. Le grand écart. Éditions La Découverte. Paris 2000

XVI.-SEGLE IV

HORNBLOWER, S.: El mundo griego (479-323 AC). dins de Historia de las civilizaciones clásicas. Ed. Crítica. Barcelona 1985

XVII.-EL MÓN HEL·LENÍSTIC

ERSKINE, A.(dir.): Le monde hellénistique, Espaces, sociétés, cultures 323-31 av.JC. Presses Universitaires de Rennes. 2004

WILL, E.: Histoire politique du monde hellénistique (330-30 av. J.-C) Éditions du Seuil 2003

XVIII.-EL MÓN GRECORROMÀ

a)general

VEYNE,P.: El imperio grecorromano, Ediciones Akal. Madrid 2009

b)Hipàtia

DZIELSKA, M.: Hipatia de Alejandría, Col. El Ojo del Tiempo. Ed. Siruela. Madrid 2009

MARTÍNEZ, C.: Hipatia, La Esfera de los Libros. Madrid 2009

XVII.-ECONOMIA I SOCIETAT

DE STE. CROIX, G.M.E. La lucha de clases en el mundo antiguo, Ed.Crítica,

FINLEY, M.I. (ed.): Estudios sobre historia antigua, Akal Editor. Madrid 1981

FINLEY, M.I.: La Grecia antigua. Economía y sociedad, Ed.Crítica. Barcelona 1984

MOSSÉ, C.: El trabajo en Grecia y Roma, Akal Ed. Critica. Barcelona 1988

OSCHNITZER, F.: Historia social de Grecia, Akal Ediciones. Madrid 2005

XVIII.-LA VIDA QUOTIDIANA

BARBIERI,G.: La vida cotidiana en la Grecia de Pericles, Ed.Garrotxa. Barcelona 1976

SCHMITT, P.: La cité aun banquet. Histoire des repas publiques dans les cités grecques,

Publicacions de la Sorbonne. Paris 2011

XIX.-LA SITUACIÓ DE LES DONES

DUBY, G. i PERROT,M: Historia de las mujeres. 1.La Antigüedad, Ed.Taurus. Madrid 2000

XX.-MITOHISTÒRIA

ASSMANN,J.: Historia y mito en el mundo antiguo. Los orígenes de la cultura en Egipto, Is-
Rael y Grecia, Ed.Gredos. Madrid 2011

LORAU, N.: Nacido de la tierra. Mito y política en Atenas, El cuenco de plata. Buenos Ai-
Res 2007

XXI.-EL MÓN GREC I ELS MÓNS ASIÀTICS

a)Índia

DANIÉLOU, A.: Shiva et Dyonisos, Librairie Fayard. Paris 1979

SERGET, B.: Athéna et la grande deesse indienne, Les Belles Lèvres. Paris 2008

WULF,F.: Grecia en la India. El repertorio griego del Mahabharata,Ed.Akal. Madrid 2008

b) Xina

LLLOYD,G.: Las aspiraciones de la curiosidad.La comprensión del mundo en la Antigüe-
dad: Grecia y China, Siglo XXI de España Editores. Madrid 2008

XXI.-HISTORIÒGRAFS: TRADUCCIONS I COMENTARIS

a)general

MARINCOLA, J.(ed.): A Companion to Greek and Roman Historiography. Blackwell Publishing. Pondicherry-Singapur 2011

MOMIGLIANO, A.: La historiografía griega. Ed.Crítica. Barcelona 1984

PELLING, C.: Plutarch and History. The Classical Press of Wales 2011

b)comentaris:

ASHERI, D.; CORCELLA, A i LLOYD, A.: A commentary on Herodotus Books I-IV OUP 2011

GOMME, A.W.: An historical commentary on Thucydides (5 vols.) OUP 1945-1981

c)traduccions:

en general es recomanen les traduccions de la F.B.M., en especial:

- la d'Heròdot per Manuel Balasch i Joaquim Gestí.

- la de Tucídides per Jaume Berenguer

-la de Plutarc per Carles Riba

-la de Plutarc, Vies parallèles, (un sol volum) d' Anne-Marie Ozanam a Ed.Gallimard 2001

-la d'Heròdot, per Carlos Schrader, a la Biblioteca Clásica Gredos, és fonamental pel seu volum de notes

Pel que fa al conjunt dels autors secundaris, la Biblioteca Clásica Gredos és força completa

d)fragments:

JAKOBY,F.: Die fragmente der Griechischen Historiker (amb el nou Jakoby de Brill) on-line a Universiteit Leiden (Library catalogues and databases)